

DE GENADE

Hans Theys

De Genade

Gevolgd door

De Verlossing

Roman

LEBOWSKI PUBLISHERS
AMSTERDAM 2021

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van Sebes & Bisseling
Literary Agency in Amsterdam

© Hans Theys, 2021

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2021

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagbeeld: Jonas Van der Haegen, 'Love, Fuck & Pray' (2019)

Auteursfoto: Pauline Niks

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 6022 7

ISBN 978 90 488 6023 4 (e-book)

NUR 301

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv
Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste
boeken van Lebowski Publishers via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Guy van den Heule opgedragen

Eerste dag

De hemel was blauw. Rechercheur Breukmans stond tegenover een indiaan die heen en weer danste op mocassins die de vloer amper raakten.

‘Hij is veel sneller dan ik,’ fluisterde hij, ‘één verkeerde beweging en ik ben er geweest.’

Hij mikte met zijn knokkels op een plek achter de lange neus, maar de vuist ging te traag vooruit. Hij probeerde het nog eens, tevergeefs. De indiaan duwde hem omver en grijnsde. Ineens voelde Breukmans een aardappelmesje in zijn rechterhand. Hij kwam overeind en plofte het buigende ijzer in de buik van zijn belager. Het mes zonk zacht weg. De indiaan boog voorover en Breukmans hakte met het mesje in zijn nek, net onder de schedelrand, tot de man niet meer bewoog.

Zwetend schrok hij wakker. Hij zwaaide zijn benen over de rand van het bed en bleef zitten om de duizeling te laten wegtrekken.

Twintig minuten later begaf hij zich naar het politiebureau. Hij reed met een oude diesel. Hij hield niet van dienstauto's omdat hij die niet vuil mocht maken. Hij zette de radio aan, herkende de hijgerige toon van een reclamebericht en draaide de knop weer om. Toen floot hij het refrein van ‘Indian Love Call’ van Slim Whitman, telkens opnieuw, tot het hem ergerde.

Het was een stralende februaridag. Schaarse schapen-

wolkjes dreven over de bruine gevel van het politiebureau. Hij betrad de openstaande helft van de traag wentelende draaideur en zag zijn vader, die hem verwaasd aanstaarde. In de lift vermeed hij daarom een blik op de wandspiegels. Hij trok de knieschijven op en luisterde aandachtig naar zijn ademhaling tot de deuren uit elkaar schoven.

‘Goed dat je er bent,’ sprak Majors. ‘Er ligt een nieuw dossier op je bureau. Een verdwijning. Ik heb het ook gemaïld.’

Farah Fawcett Majors was de baas. Breukmans keek naar haar grote, nog levende borsten en herinnerde zich dat hij nu snel weg moest kijken als hij geen aanstoot wilde geven. Er was iets vreemds met deze borsten, wat hij niet in één gedachte kon vatten: ze dansten tegelijk in alle richtingen, waardoor hij altijd wilde blijven kijken.

Breukmans liep naar zijn kantoortje, dat hij deelde met een struise, antracietkleurige assistente die hij White noemde, omdat ze op de gelijknamige charmezanger leek. Ze was een halve kop groter dan hijzelf. Ze had geen weelderig gefriseerd gouden kapsel zoals Majors, maar pikzwart, in vlechtjes geknecht, glanzend haar. Ze keek meteen op toen hij binnenstapte.

Hij informeerde naar haar welzijn en dat van haar zoon-tje, dat ze alleen opvoedde, gooide zijn overjas op een archiefkast en sloeg het dossier open.

Karel Versluys was vermoedelijk twee weken geleden verdwenen. Hij was geboren in hetzelfde jaar als Breukmans, maar zag er op de bijgevoegde foto’s veel ouder uit. Hij was blond en had blauwe ogen. Zijn verdwijning was vastgesteld door een schoonmaakster, die een eigen sleutel had en zich vragen had gesteld bij het ongewijzigd blijven van het interieur en het ontbreken van haar loon, dat normaal gezien klaarlag op de keukentafel. Ze omschreef Versluys

als een correct man, een beetje verlegen misschien, maar heel proper. Hij was kunstcriticus en docent aan een kunst-academie. Gescheiden. Hij had één zoon van zestien. De burens hadden niets bijzonders opgemerkt.

Breukmans deed het mapje dicht en leunde achterover. Rustig worden. Scherpstellen. Terugkeren naar de kern. Dossier meenemen. Opstaan, jas aantrekken, de lift nemen, niet in de spiegel kijken, auto starten, weggrijden. Het huis doorzoeken, met de zoon spreken, de academie bezoeken. Handelen.

Een uurtje later arriveerde hij bij de woning van de vermiste. Hij parkeerde voor de garage en opende de voordeur met een sleutel die hij in het dossier had gevonden. Het huis voelde kil en onbewoond aan. De muren waren kaal. Geen planten. Nergens zag Breukmans een voorwerp dat hem iets had kunnen bijbrengen over de persoonlijkheid of de gewoonten van de vermiste. Een smalle deur in de woonkamer leidde naar de garage. Er stond geen auto. Het oude huis was niet lang geleden opgefrist, maar niet door vaklui. Het stucwerk en de plinten zagen er primitief uit. Had de vermiste het aan de stok gekregen met een zwartwerker?

Hij liep de trap op en vond een bibliotheek. Geen computer. Wel kroontjespennen en een glazen flesje met karmijnkleurige inkt. Breukmans glimlachte, omdat hij zelf ook geen computer of televisie in huis had.

Op het honderd jaar oude bureau lag een stapel gecorrigeerde papers. Het bovenste werkstuk begon met de woorden: 'Lieve Karel'. Breukmans vouwde het in vieren en stopte het in de binnenzak van zijn overjas. Hij bladerde door de stapel. Hier en daar las hij een aangekruiste of onderstreepte passage.

U vraagt voor deze paper of uw les ons een inzicht heeft bezorgd. Te zien met hoeveel passie u vertelde over iets waarin u gelooft, gaf me zelfvertrouwen, ik zal vanuit mijn hart spreken omdat ik zo ben opgevoed. Ik zal eerlijk tegen u zijn. De eerste les sprak u over een kunstenaar en zijn vader, dit heeft me doen huilen.

In de bovenste lade vond hij een mapje met het opschrift 'Allerlei'. Het bevatte brieven en notities. Hij stopte het samen met de papers in zijn schouderetas en verliet het huis.

Hij belde aan bij de burens. Er werd niet opengedaan. Toch stonden er twee Mercedessen geparkeerd. Hij liep via de oprit naar de achterzijde van het huis. Door het keukenraam zag hij twee vrouwen. Een van hen, een oudere dame, zat aan de tafel. Een jongere dame stond voor het aanrecht en keek hem recht in de ogen. Hij sloeg de hoek om en keek door het raam van de keukendeur. De vrouw van het aanrecht was verdwenen. Waar was ze naartoe? Hij klopte op de deur, maar de oude dame reageerde niet. Ze bleef onverstoord voor zich uit staren. Ze droeg een hoofddoek en een djellaba. Plots verscheen de jongere vrouw van links, met vooruitstekende, opgerichte ellebogen. Ze was een sjaltje aan het knopen, dat haar haren moest verbergen. Ze opende de deur.

'Ik ben van de politie. Ik had aangebeld,' zei hij.

'Wij horen de bel hier niet,' loog ze. 'Hoe kan ik u helpen?'

'Wat weet u van uw buurman... Versluys?'

'Ik heb nooit met hem gesproken, maar hij ziet er sympathiek uit. Hij knikt vriendelijk of zwaait als hij mij ziet. Mijn man kent hem beter, maar die is nu aan het werk.'

Breukmans knikte.

'Van wie zijn de auto's op uw oprit?' vroeg hij.

‘Dat weet ik niet,’ zei ze, ‘dat moet u aan mijn man vragen.’ Breukmans’ blik bleef heel even rusten op de onbeweeglijke dame aan de keukentafel. Hij sprak zijn dank uit en nam afscheid.

Er stond een halve maan aan de hemel. Hij liet zijn schoudertas op het trottoir zakken, strekte de armen boven het hoofd en bleef stokstijf staan. Toen stak hij de straat over en belde aan. Meteen ging de deur open en stond hij oog in oog met een vijftigjarige vrouw met een geruit schort dat de precieze topologie van haar lichaam onleesbaar maakte.

‘U bent zeker van de politie,’ zei ze. ‘U hebt de burens bezocht. Hebben ze u binnengelaten? Ze laten nooit iemand binnen. Ik ben daar nog nooit binnen geweest. Het zijn Marokkanen. Ze hebben een aannemersbedrijf. Wist u dat?’

‘Wat weet u van uw overbuurman?’ vroeg hij.

‘Ik zou het niet zeggen als u er niet naar zou vragen,’ zei ze, ‘maar hij is een beetje eigenaardig. Hij lacht op eigenaardige momenten. Maar hij is niet vies van werk. Hij is professor en schrijft boeken. Hij werkt ook veel in de tuin en heeft zijn huis zelf opgeknapt.’

‘Wanneer hebt u hem voor het laatst gezien?’

‘Dat weet ik niet meer, ik kom niet zo dikwijls buiten.’

In de hal van het zogeheten woonzorgcentrum hing een grote foto van zijn oudtante Maria. Daarboven hing een A4'tje met als opschrift: ‘Wij vieren de verjaardag van onze oudste bewoner, Maria, reeds 103!’ Maria was de jongste zus van zijn oma van moederszijde. Ze was geboren in 1913 (tien jaar voor Slim Whitman).

Hij klopte op haar deur en luisterde. Toen kwam er een klier. ‘Ah,’ zei ze. En achteruit stappend trok ze de deur open. Ze gingen tegenover elkaar zitten, zij op een houten stoel, hij in een fauteuiltje.

Ze toonde haar rode nagels en vertelde dat ze gelakt waren door een nieuwe verpleger. ‘Hij is piepjong en heel sexy,’ zei ze. ‘Gisteren heeft hij een uur aan een korst op mijn elleboog zitten pulken. Heel geduldig, met van die fijne vingers. Bijzonder, voor een man.’

Breukmans knikte. ‘Ik heb taartjes meegebracht,’ zei hij. ‘Kriekentaartjes? Dan gaan we naar beneden, daar hebben ze koffie.’

Ze liep voorop. In de lift strekte hij zijn arm uit, langs haar schouder, om op de knop te drukken. Ze sloeg hard op zijn hand en drukte er zelf op.

Ze at twee taartjes. Traag en genietend.

‘Zo’n taartje blijft toch speciaal,’ zei ze. ‘Iets voor rijke mensen... Wij waren arm. De ouders van mijn vader woonden nog in zandholen. En de ouders van mijn moeder waren twee vondelingen die met elkaar getrouwd zijn. En toen de oorlog kwam... Mijn vader is gestorven tijdens de vlucht. En mijn man was krijgsgevangene. Ons dochtertje is geboren toen hij nog weg was. Zonder licht en zonder kolen. Ik lag op de keukentafel. Het was een mooie, lieve mossel. Ze woog vijf kilo.’

Ze zwegen even.

‘Het is bijna weer mijn verjaardag,’ zei ze. ‘Ik heb er de pest aan. 104 word ik. En elk jaar moet dat opnieuw gevierd worden. Ze zetten mij dan vooraan, omdat ik de jarige ben, waardoor ik met niemand kan praten. En dan moet ik alles nog betalen ook.’

Ze legde haar papieren handen op zijn linkerhand. Hij omarmde haar. Ze was van lucht gemaakt, maar kranig. Hij kuste haar op de koele, loshangende wang. Daarna wandelde hij naar buiten, de felle zon in, door de schijnbaar uit zichzelf openschuivende deur.

De academie bevond zich op loopafstand. Hij liet zich door een student naar het secretariaat brengen, vroeg naar het telefoonnummer van de studente wier paper begon met de woorden 'Lieve Karel' en belde haar. Een kwartiertje later zaten ze tegenover elkaar in het studentenrestaurant. Ze had zwart, glanzend haar dat ze achter het hoofd samenbond tot een knotje, waarbij enkele ontsnapte sliertjes over haar ontblote nek vielen. Ze heette Laura. Ze had een grote mond met brede lippen en witte tanden, die ze voortdurend bloot lachte. Toen ze vooroverboog om het laatste model iPhone op te vissen uit een grote, gehaakte handtas, zag hij dat ze een rode beha van Marlies Dekkers droeg. Hij vroeg haar wat ze hem kon vertellen over Versluys.

'Hij was raar,' begon ze. 'Niemand begreep waar de lessen over gingen. Hij liet ons vragen stellen en dan zocht hij naar antwoorden. Soms stond hij een minuut lang na te denken, met gefronst voorhoofd. En ondertussen mochten we geen geluid maken, tenzij we zelf iets hardop wilden zeggen.'

Breukmans legde haar paper op de tafel. 'Hebben jullie elkaar ook buiten de les ontmoet?'

'Waarom wilt u dat weten?' vroeg ze. 'U ziet toch dat ik een krappe voldoende heb gekregen? De man was vreemd, maar niet achterlijk.'

'Dat is geen antwoord op mijn vraag.'

'Het zijn uw zaken niet.'

'Je noemt hem lieve Karel,' drong hij aan.

'Ik had medelijden met hem. Hij had iets kwetsbaars, waardoor ik hem wilde troosten.'

'En heb je hem getroost?'

Laura stond op zonder hem nog aan te kijken, raapte haar tas op en vertrok.

Enkele studenten, die een paar meter verder aan dezelfde tafel zaten, keken nieuwsgierig in zijn richting.

‘Komen we onze dochter controleren?’ riep een van hen, een puisterige slungel met tatoeages in zijn hals.

Breukmans stapte op hem toe. ‘Hebben jullie ooit les gehad van Versluys?’ vroeg hij.

‘Alle eerstejaarsstudenten krijgen les van Versluys,’ antwoordde de slungel.

‘Wat vinden jullie van hem?’

‘Een gek,’ zei een jongedame zonder op te kijken van haar telefoon. ‘Als hij iemand op weg naar de academie een boom heeft zien omhakken, kan hij daar de hele les lang steeds opnieuw over beginnen. Eerst gaat het bijvoorbeeld over Gainsbourg en Warhol, kinderen van immigranten, dan over kunstenaars die werk maken door het kapot te laten gaan, dan over het zout van Gandhi en daartussen telkens weer over de omgehakte bomen, of over de files, de bedrijfswagens of het algemene gebrek aan verbeelding. Die vent is knettergek.’

De anderen zeiden niets. Ze keken naar hun mobiel of prakten in hun bord. Breukmans bleef nog even staan, draaide zich om en verliet het restaurant.

Thuis legde hij een plaat van Slim Whitman op de draaitafel en bracht de naald direct naar ‘Indian Love Call’. Hij brak zes eieren in een pan, mengde ze met stukgescheurde plakjes jonge kaas en bestrooide het stremmende mengsel met een beetje zeezout. Toen ging hij aan het keukentafeltje zitten. Hij pakte de papers uit zijn tas, schepte een hap omelet uit de pan en begon te lezen.

Na uw les droomde ik dat ik de regenpijp had kapotgemaakt en rond het toilet lag een grote plas pis. Volgens mij heeft die droom te maken met mijn angst voor het verliezen van controle over mijn leven en werk, maar

ook over geliefde personen zoals mijn vader, die zich heeft opgehangen in ons tuinhuis.

Ik fantaseer steeds meer over zelfmoord. U sprak over een schrijfster die Patricia heet en zelfmoord in verband bracht met de wens iets te voltooien, en zo ook met kunst. Ik dacht: waarom zou ik niet eens een kunstwerk maken over zelfmoord? Dan zou ik kunnen sterven in mijn kunst en niet in de echte, fysieke wereld.

Hij liep naar de slaapkamer en ging aangekleed op het onopgemaakte bed liggen. Zijn oma had hem vaak verteld dat ze maar één aardappel per dag at. Dat had ze zelf vreemd gevonden. Nu begreep hij waarom hij zelf zo gemakkelijk zwaarder werd. Hij stamde af van mensen die in zandholen woonden en genoeg hadden aan bijna niks.

Hij knipte het licht uit en probeerde naar zijn ademhaling te luisteren. Enkele tellen later keerden zijn gedachten terug naar de vermiste Versluys. De burens hadden niets bijzonders opgemerkt. Hij gaf op een verwarde manier les, maar maakte wel iets los bij zijn studenten. Vermoedelijk had hij met een van hen geslapen. Hij had een zestienjarige zoon. Hij was verdwenen. ‘Net als mijn vader,’ fluisterde Breukmans, ‘die is ook verdwenen. Hij ligt onder de grond. Hij is dood. Hij is rustig.’

Tweede dag

Majors wenkte hem naar haar glazen hok. Ze droeg een trui van lichtblauwe angorawol. Waar haar borsten tegen het breiwerk drukten, werden de mazen groter.

‘Ze hebben de auto van je vermiste gevonden,’ zei ze. ‘In het kanaal. Ze zoeken nog naar zijn lichaam. Ga eens kijken.’

Eerst ging hij White begroeten.

‘Ze wachten op jou om het wrak te kunnen afvoeren,’ zei ze.

‘Hij zat er niet in?’

‘Het raam stond open. Misschien is hij weggedreven.’

‘Uit het wrak gedreven en meegevoerd? In een kanaal? Kan dat?’

‘Alles kan. Sommige mensen botsen tegen een raam, anderen lopen erdoorheen, sommigen snijden zichzelf in stukken. Als je lang genoeg wacht, maak je alles mee.’

‘Ik zou graag hebben dat je meer te weten komt over deze studente,’ zei Breukmans. Hij krabbelde de naam op een post-it. ‘Uit welk milieu komt ze? Heeft ze een jaloers vriendje, een opvliegende vader? Die dingen.’

Hij nam snel zijn post door, blies een handkus naar White en verliet het gebouw.

Er hing een dikke, ijzeren mist. Een radiodame vertelde dat de ophokplicht voor pluimvee wegens de vogelgriep nu al

twee weken van kracht was, waardoor vrije-uitloopeieren nu scharreleieren genoemd moesten worden, omdat de kippen niet meer buiten kwamen. Daar keek Breukmans van op. Hij kocht al dertig jaar scharreleieren omdat hij dacht dat die gezonder waren. Zuchtend zette hij de radio uit, aldus de klacht smorend van een kippenboer die het allemaal niet rechtvaardig vond.

Twintig minuten later stond hij naast de pas opgeviste wagen. Het was een oude diesel zoals de zijne, hetzelfde merk en model, maar minstens tien jaar ouder. De agent die het tafereel bewaakte, herkende Breukmans en wees naar een geüniformeerde dame die blijkbaar de leiding had. Breukmans had haar nog nooit gezien. Ze had een bijna onzichtbaar snorretje en horizontale, dikke, zwarte wenkbrauwen. Het lichaam was nog niet gevonden, zei ze. Haar stem was hees.

‘De volgende sluis ligt een halve kilometer verderop,’ vervolgde ze. ‘We moeten nog zo’n honderd meter dreggen. Eén duiker heeft het hele stuk al eens bekeken, maar zonder resultaat. Weinig kans dat we nog iets vinden.’

Breukmans vroeg wat er volgens haar was gebeurd.

‘Er zijn remsporen,’ zei ze. ‘Het lijkt erop dat hij niet met opzet het water is ingereden. Waarschijnlijk reed hij heel snel, want de wagen lag nogal ver. Het raampje aan de bestuurderszijde stond helemaal open. De sleutel zat nog in het opengedraaide contact. We moeten nog nagaan of er iets mis was met de stuurinrichting, maar op het eerste gezicht lijkt alles in orde. Ofwel was het een ongeluk, ofwel zelfmoord. Maar waar is zijn lichaam dan gebleven?’

Breukmans keek in de openstaande, lege kofferbak. Hij liep naar voren en leunde op het stuur om naar binnen te kijken. Zonder na te denken liet hij zijn rechterhand in de gleuf tussen de zitting en de rugleuning van de voorste

stoelen glijden. In de gleuf van de passagiersstoel vond hij een ooring. Het was een prikkertje met een blauw steentje, zonder sluitstuk. Hij liet het kleinood in zijn binnenzak glijden.

Plotseling zag hij dat het bijna tijd was voor de yogales. Hij stapte snel naar zijn auto.

Op de radio vertelde iemand dat Patrick Nebel de eerste versie van 'Beats of Love' helemaal in zijn eentje had opgenomen.

'One two three five six seven: me and my baby go to heaven. One two three five six nine: me and my baby gonna have a good time.'

Ze lieten de eerste, onbewerkte versie van de song horen. Omdat het radioprogramma over muziek ging, mochten de luisteraars het nummer helemaal beluisteren. Breukmans genoot van de onaffe klank en het eigenaardig dunne einde. Als jong undercoveragent aan de universiteit had hij Patrick Nebel gekend. Hij woonde tientallen newwaveconcerten bij in leegstaande fabrieken, omdat hij moest proberen aansluiting te vinden bij anarchistische groeperingen. Hij hield wel van de kapsels, de kleding en de gewoonten van deze mensen. 's Ochtends zat hij naast hen op de betonnen vloer, maar nooit raakte hij met een van hen bevriend. Het was alsof ze intuïtief begrepen dat hij niet echt in de wereld stond, maar ernaast liep of ervan gescheiden was door een dikke ruit. Zelf leken ze in hun leven te geloven en ermee samen te vallen. Hij observeerde hen, maar begreep er niet veel van. Toen niet en vandaag nog minder.

In de kleedkamer van de yogastudio maakten een tiental leerlingen zich klaar voor de les. Hij kende alleen hun voornamen. Toch had hij zich aan hen gehecht.

Enkele minuten later zat iedereen op een matje en had de

lerares vooraan de lotushouding aangenomen. Met gesloten ogen maakte ze zich klaar voor de les. Breukmans keek naar haar open gelaat, dat vrij van spanningen leek te zijn. Iets in het gezicht van deze vrouw leek hem te troosten en juist daardoor een eindeloos verdriet op te roepen. Wanneer had hij dit voor het eerst gevoeld? Hij wist het niet meer.

Toen hij met zijn voorhoofd op het matje lag, en niemand hem kon zien, liet hij zijn ogen vochtig worden. Mijn lichaam en ziel zijn verdrietig, dacht hij, en ik kan dat vaststellen als een buitenstaander.

Na afloop van de les, voelde de wereld koud, grijs en klam aan. Plots rook hij brood. De geur bleek afkomstig van een nieuwe bakkerswinkel. Breukmans betrad het pand, bekeek de broden, las de opschriften en bestelde een boekweitbrood.

‘Dik of dun gesneden, meneer?’ Het was de eerste keer dat hem die mogelijkheid werd aangeboden. Er was dus toch vooruitgang. Gefascineerd keek hij naar de snijmachine, die met grote, parallelle messen door het brood zaagde. Naar buiten stappend, rook hij nog eens aan de broodzak waar die was dichtgevouwen, alsof de geur zich daar zou concentreren. Hij klemde het nog warme brood tegen zijn hart, liep haastig naar de oude diesel en legde het brood via de geopende deur van de kofferbak op de hoedenplank.

Zijn oma sneed altijd dunne, stijve plakken van een brood dat ze met haar linkerhand tegen de borst geklemd hield. Als kind begreep hij niet hoe ze helemaal door het brood kon snijden zonder haar borsten te kwetsen. Hij kneep in zijn lichtjes uitpuilende buik en zuchtte.

Hij reed opnieuw naar het huis van de vermiste. De overbuurvrouw was de zijspiegel van haar BMW aan het boenen en zwaaide met de poetsdoek naar hem. Ze droeg opnieuw

een schort, niet geruit vandaag, maar bedrukt met bovenmaatse bloemen.

Breukmans belde aan bij de buurman, maar wachtte niet tot er werd opengedaan en liep meteen rond het huis. Door het keukenraam zag hij dat de oudere, zwijgende dame nog steeds op dezelfde plek zat. Hij kon haar gezicht niet zien, omdat haar hoofd naar beneden hing. Misschien zat ze met gesloten ogen, misschien keek ze naar haar versierde handen die stil naast elkaar op de keukentafel lagen.

Ook toen hij op de deur klopte, bleef de oudere dame roerloos zitten. Vanuit de kamer ernaast verscheen een pezige, breed glimlachende man, die Breukmans deed denken aan John Cassavetes, die zijn vaders favoriete acteur was geweest.

‘Welkom,’ zei de buurman. ‘Hoe kan ik u helpen? Dit is mijn moeder. Ze logeert hier. Kan ik u iets te drinken aanbieden? Een glas limonade?’

Breukmans stelde zich voor en noemde de reden van zijn komst.

‘Hebt u ooit het huis van uw buurman bezocht?’

‘Ja, toen het te koop stond. En hij heeft mij eens uitgenodigd voor het breken van de vasten.’

‘Dan zou ik het huis graag eens met u bezoeken,’ zei Breukmans, ‘misschien valt u iets bijzonders op.’

‘Voor mij is hij als een broer,’ vertelde de buurman terwijl ze het huis betraden. ‘Voor ons zijn onze eerste vijf burens aan elke zijde als broers of zussen.’ Breukmans bukte zich en raapte een stapeltje post op: facturen voor elektriciteit en internet. De buurman betrad de woonkamer.

‘De schilderijen zijn weg,’ zei hij.

‘Schilderijen?’

‘Hier hingen drie grote schilderijen met felle kleuren.

Een soort van dikke strepen. Heel modern. Twee weken geleden hingen ze er nog. Ik heb ze gezien toen ik een pakje kwam brengen dat bij ons was afgeleverd. Een klein, zwaar pakje.'

Nu pas zag Breukmans het lichte kleurverschil op de witte muren. 'Waren die schilderijen veel waard?' vroeg hij.

'Dat weet ik niet,' antwoordde de buurman. 'Maar hij kende veel kunstenaars persoonlijk. Soms kwamen ze hier zelfs op bezoek.'

'Er is niets geforceerd,' zei Breukmans. 'Hoe zouden de dieven binnengeraakt zijn?'

'Misschien heeft hij ze binnengelaten?' opperde de buurman.

Breukmans had niet aan die mogelijkheid gedacht. Hij liep naar de keuken en zag voor het eerst de broodsnijmachine met verstelbaar, ronddraaiend mes. Het was een model uit de jaren zeventig, gemaakt van oranje en ivoorkleurige kunststof. Hij betastte de golvende boord van het snijvlak, dat hem deed denken aan het plastic, elektrische vleesmes van zijn ouders, met twee naast elkaar schuivende bladen die op dezelfde manier gekarteld waren. Hij draaide aan het oranje wiel en de snijdikte verbreedde.

De buurman opende de deur die toegang verschaftte tot de garage, knipte het licht aan en keek rond. 'Kleiner dan ik mij herinnerde,' zei hij. 'Maar ik ben hier ook maar één keer geweest, om te helpen met een lekkende waterleiding.'

'Eén keer?'

'In de garage, ja. Maar ik ben wel vaker in het huis geweest. De laatste keer was deze zomer, net na zonsondergang. Hij bood mij een glaasje muntthee aan voor de iftar.' Hij lachte zijn zwartgerande tanden bloot en klapte in de handen. 'Een glaasje limonade misschien?'

Even later zaten ze samen aan de keukentafel. De oude vrouw was verdwenen.

‘Wat voor iemand is Versluys eigenlijk?’ vroeg Breukmans.

‘Hij is een beetje kinderlijk, als ik dat mag zeggen,’ antwoordde de buurman. ‘Een soort dromer. Het type dat gestudeerd heeft, maar eigenlijk niks nuttigs weet. Heel onpraktisch. Je kunt hem alles wijsmaken. Hij heeft geen gevoel voor zaken. Iedereen zou hem kunnen bedriegen... En hij mist zijn kinderen.’

‘Hoezo? Ik dacht dat hij maar één kind had.’

‘Nee, hij heeft er drie of vier, onder wie een stiefdochter van rond de veertig. Ik heb haar één keer gezien. Ze heeft twee zoontjes. En dan heeft hij een stiefzoon die nu ongeveer vijfentwintig zal zijn, van een andere vrouw. Hij heeft verschillende vrouwen gehad. Zoals mijn oudste broer, die verandert ook om de vijf jaar van vrouw. En te lui om te werken. Al zijn vrouwen moeten hem onderhouden. En elke keer maakt hij kinderen, die door die vrouwen alleen opgevoed moeten worden... Hij heeft het hart van mijn moeder gebroken...’ Zijn stem stokte. ‘Maar Versluys is anders. Hij heeft het omgekeerde gedaan: gezorgd voor kinderen van andere mannen. Maar toen ze ouder werden, zijn ze hem vergeten... “Geen probleem,” zegt hij, “dat betekent dat ze zonder mij kunnen, dat ik mijn werk goed heb gedaan.” Toch is hij verdrietig. Maar hij vindt het egoïstisch – nee, hij gebruikt een ander woord...’

‘Egocentrisch...’

‘Ja, zoiets... Hij vindt het egoïstisch om van zijn kinderen te verwachten dat ze hem als een vader behandelen. “Een vader geeft,” zegt hij, “en kinderen nemen. Waarom iets terugverlangen?” Ik vind dat maar rare gedachten. Alsof we geen speciale plek verdienen in het leven van iemand die

we hebben opgevoed. Ik heb er ook drie grootgebracht, ik kan het weten.'

Breukmans ging hier niet op in.

'Hij heeft ook iets eigenaardigs met bomen. Toen mijn jongste acht was, is hij hem komen halen om samen een boom te planten. "Dan kun je hem zien groeien vanuit je slaapkamer," zei hij. En toen de overburen vorige zomer een nieuwe oprit aanlegden, is hij een struik uit het puin gaan trekken om hem te redden. Een beetje vreemd allemaal.'

'Ik begrijp het,' zei Breukmans. Hij stond op, bedankte de man en vertrok.

Oude diesels, zo vertelde een stem op de radio, waren binnenkort niet meer welkom in de grote stad A. Hmm, dacht Breukmans, dan heb ik dringend een nieuwe auto nodig. Hij zette de radio uit en begon te fluiten. Hij hield de ellebogen tegen de romp, naast de armsteunen, en probeerde zijn trapeziuspieren te ontspannen en naar beneden te bewegen. Meteen zag hij het open gelaat van zijn yogalerares voor zich. Dit troostte hem, zoals hij elke dag opmerkte, maar maakte hem ook weer verdrietig. Haar naam was Diana. En dat klopte, want ze was kuis en goddelijk tegelijk.

Ik zou haar eens moeten aanspreken, bedacht hij, maar over welk onderwerp? Hij kon geen enkele zinnige reden bedenken om een persoonlijk gesprek met haar aan te knopen. Niets leek boeiend of belangrijk genoeg.

Hij pakte zijn iPhone uit de dashboardhouder en belde White. Ze nam meteen op. Haar stem klonk door de luidsprekers van de auto. Breukmans hoorde dat ze een hard stuk snoepgoed in de mond had dat ze met haar tong heen en weer liet reizen.

'Heb je nieuws over de studente?' vroeg hij.

‘Tja, dat ligt niet zo eenvoudig,’ begon White.

‘Vereenvoudig het maar.’

‘Haar vader heeft zelfmoord gepleegd toen ze drie was. Haar moeder is hertrouwd met een schroothandelaar. In totaal zijn er negen kinderen, van wie de meesten zelf ook al kinderen hebben. Ze wonen allemaal samen in een voormalige boerderij en werken allemaal in het familiebedrijf. De stiefvader heeft een strafblad. Diefstal, oplichting, heling en geweld. Laura is de enige die studeert en het ouderlijk huis verlaten heeft. Ze woont in een zorgflat, samen met andere jongeren. Soms blijft ze slapen bij haar vriend, die nog bij zijn vader woont. Ik ben daar een kijkje gaan nemen. De vader van haar vriend was dronken. Hij liep rond met open gulp en droeg geen onderbroek. Hij vertelde dat zijn vrouw hem tien jaar geleden liet zitten voor een bankier en dat hij daar nog altijd niet van bekomen was. Hij zat te drinken naast de kachel, die roodgloeiend stond. Het was zeker dertig graden in die kamer. Boven de kachel hing lingerie van Laura te drogen. Ze stond in de keuken aardappelen te schillen. “Vind je dat niet ongepast?” vroeg ik, knikkend naar haar slipjes. “O, Papy is daar niet mee bezig,” antwoordde ze. Maar als ik Papy goed heb ingeschat, kunnen we daar niet zo zeker van zijn. Wat denk jij?’

‘Voorlopig heb ik nog niet veel gedacht,’ antwoordde Breukmans, ‘ik ben maar een beetje aan het rondtasten. Misschien duikt Versluys morgen nog op. Misschien is hij per ongeluk doodgeslagen door de buurman. In het kanaal ligt hij niet. Ofwel hebben ze hem nog niet gevonden, dat kan ook. Heb je de ouders van Laura al opgezocht?’

‘De schroothandelaar was niet thuis. Haar moeder wel. Ze klaagde erover dat haar lievelingsdochter gestolen was door de sociale dienst. Blijkbaar wordt Laura geholpen door een sociaal begeleidster. Ik ben er niet lang gebleven. Een on-

frisse situatie, in dat huis. Alles lijkt er mogelijk. Griezellig.’

‘Zou je die begeleidster kunnen vinden? Misschien kan die ons meer vertellen over Laura en haar liefdesleven. Enfin, tot morgen.’

‘Wacht even!’ zei White. ‘Ik heb ook met de moeder van Versluys gebeld.’

‘Leeft die nog?’

‘Ze werkt zelfs nog. Ze is boekhoudster, zegt ze. Maar je kunt haar niet opzoeken, ze is met vakantie in Zuid-Frankrijk. Ze zegt dat we ons vergissen, dat een zoon van haar nooit zomaar zou verdwijnen, nooit vermoord kan zijn en nooit zelfmoord zou plegen.’

‘Heeft ze ook iets bruikbaar gezegd?’

‘Nee, dat niet. Maar binnen drie weken is ze weer in het land. Dan kun je haar altijd zelf nog spreken.’

Breukmans liep naar de platenspeler en zette de ‘Liebestod’ op, gespeeld door Horowitz. Hij sneed tomaten in plakjes, besprenkelde ze met olijfolie en strooide er pijnboomspitten en zeezout over. Hij legde het mapje ‘Allerlei’ dat hij in Versluys’ bureau had gevonden naast zijn bord. Bovenop lag een kort, handgeschreven briefje.

Beste Karel Versluys,

*Dank voor uw brief, die me via de redactie bereikte. Maffiapraktijken bij het rooien van bomen langs de autosnelwegen? U brengt een interessante kwestie aan de orde. Ik heb de mail bezorgd aan een collega van wie ik aanneem dat hij erin geïnteresseerd kan zijn. Met enige kennis van zaken, waar het mezelf in dit geval aan ontbreekt. Als er een vervolg komt, hou ik u daarvan op de hoogte. Met hartelijke groet,
M.*

Breukmans vouwde het mapje dicht en keek voor zich uit. Versluys had de brief drie maanden geleden ontvangen. Zou dit iets te maken hebben met zijn verdwijning? Bestond er een bomenmaffia? Breukmans had er nog nooit van gehoord. En als die al bestond, waarom zouden ze Versluys dan hebben ontvoerd of vermoord? Omwille van een brief? En hoe was zijn auto in het kanaal terechtgekomen? Had iemand die willen laten verdwijnen? Breukmans zuchtte. Hij sneed schijfjes van een gemberknol, gooide ze in een kookpannetje, liet er water bij lopen en plaatste de pan op het vuur. Daarna sloeg hij zijn exemplaar van de *Entomologische herinneringen* van Jean-Henri Fabre open en ging languit op de bank liggen.

In de tuin van deze insectenkenner woonde een volk rode mieren. Om de zoveel dagen vertrok uit dit nest een legercolonne. Stuitte deze colonne op een nest zwarte mieren, dan roofde elke soldaat daar een nimf, die boven het hoofd naar het eigen nest gedragen werd, waar ze opgroeide tot huishoudster.

Fabre had zo'n colonne verschillende keren gevolgd en vastgesteld dat ze altijd terugkeerde via de heenweg, ook al was die niet erg efficiënt of veilig. Zo liep de route op een dag over de boord van de vijver. Er stond zo'n sterke wind dat tientallen mieren tegelijkertijd in het water werden geblazen, waar ze werden opgegeten door goudvissen. Toen ze terugkeerden, gebruikten de mieren echter precies dezelfde route, waardoor de vissen deze keer een dubbele hap geserveerd kregen: niet alleen de mieren, maar ook hun kostbare vracht.

Om na te gaan hoe de mieren de heenweg terugvonden, riep Fabre de hulp in van zijn zesjarige kleindochter Lucie, die de opdracht kreeg regelmatig te kijken of het leger was uitgerukt, het te volgen en de gebruikte route te markeren.

En zo geschiedde. Toen ze hem de eerste keer riep, veegde hij met een bezem de bovenste laag van de aarde weg om na te gaan of de mieren hun spoor ruikend terugvonden. (Hij meende te weten dat ze de weg niet terugvonden door middel van hun voelsprietten, dat had hij al onderzocht bij andere insecten door ze af te knippen.) Terugkerend hield de colonne halt bij de verstoorde plek. Sommige mieren maakten heel even rechtsomkeert, maar keerden meteen daarna terug, zodat ze in cirkeltjes begonnen te lopen. Enkele verkenners begonnen een brede omtrekkende beweging te maken. Er heerste tumult. Dan leken een paar mieren over de onzichtbare grens te struikelen, sommige waagden zich steeds dieper in het onbekende, de andere begonnen hen te volgen, en na enige tijd hadden ze het oude spoor teruggevonden en marcheerden ze opgewekt verder.

Breukmans stond op, haalde de pan met kokende gemberthee van het vuur, vulde een grote kop en ging weer liggen. Hij keek naar een slingerende barst in het plafond. Claude Lévi-Strauss schreef over een volk in Brazilië dat de eigen kinderen doodde en zichzelf in stand hield door kinderen te roven bij andere stammen. Door ervoor te zorgen dat iedereen van vreemde afkomst was, voorkwamen ze onenigheid tussen groepen van verwante individuen.

Breukmans had nog nooit iemand als Fabre of Lévi-Strauss ontmoet. Je kon je hele leven slijten zonder één bijzonder mens persoonlijk te leren kennen, besepte hij, alsof we geboren waren in naamloze, onoverzichtelijke mieren-nesten en gebonden aan wandelwegen en patronen die we niet konden verplaatsen of overstijgen.

Fabres zoon Jules stierf op zestienjarige leeftijd ten gevolge van een 'kwaadaardige anemie'. De entomoloog had veel gehouden van zijn zoon, die net als hij geboeid was door

de natuur. Het overlijden van de jongen raakte hem zo erg, dat hij een jaar later zelf bijna bezweek aan de griep. Dokter Legros, een huisvriend, schreef het volgende: ‘Zijn hart werd getroffen door een verschrikkelijke leegte die nooit meer wegging. Zelfs dertig jaar later verkrampte zijn ziel en ging heel zijn lichaam schokken als iemand, hoe voorzichtig ook, iets had gezegd dat de dierbare herinnering aan zijn zoon voor zijn geestesoog bracht.’

Hij zou de kinderen van Versluys moeten spreken. En de ouders van Laura. En Papy. En de psycholoog die Laura begeleidde. White zou ook het verleden en de gewoonten van de buurman moeten onderzoeken...

Breukmans waste zich en ging naar bed. Versluys is opgeslokt door een reusachtige vis, bedacht hij. Hij zag het tafereel duidelijk voor zich: boven zijn eigen hoofd, op de takken van zijn armen, rustte een tweede man, die eigenlijk een waternimf was, en toen begaf de oever het, en zonken ze samen weg in het zwarte water.